

Valnämnden

Tid:	Torsdagen den 17 mars 2022 kl. 08:30-11:10
Plats:	Digitalt samt Esplananden Stadshuset
Beslutande:	Håkan Johansson (S), ordförande Kjerstin Widman (M), vice ordförande, digitalt deltagande Lina Farhat (S), digitalt deltagande Lena Jonsson (S), digitalt deltagande Eric Bergner (C) Örjan Mikaelsson (V), digitalt deltagande §§1-13, del av §14 Anton Bergström (M) ersättare för Erik Selander (L), digitalt deltagande Maja Brändström Nyström (V) ersättare för Örjan Mikaelsson §§15-16, digitalt deltagande
Övriga deltagare:	Se sidan två
Utses att justera:	Kjerstin Widman (M)
Sekreterare: §§ 9-16 Marie Sandström
Ordförande: Håkan Johansson
Justerare: Kjerstin Widman

Justerat protokoll har offentliggjorts genom anslag

Organ:	Valnämnden
Sammanträdesdatum:	2022-03-17
Anslaget har satts upp:	2022-03-23
Anslaget tas ner:	2022-04-14
Förvaringsplats:	Kommunledningsstaben
Underskrift: Therese Stellén

Övriga deltagare

Ej tjänstgörande ersättare

Per Edberg (S) digitalt deltagande

Christina Bernhardsson (S) digitalt deltagande

Maja Brändström Nyström (V) §§1-14, digitalt deltagande

Maja Westling (C)

Tjänstemän

Marie Sandström, enhetschef

Peder Halläng, samordnare

Tordleif Hansson, utredare

Ingela Vedman, arbetsledare

Carina Frohm Larsson, administratör

Benny Fransson, utredare

Beslutsärenden

§ 9

Diarienumr.: VN-2022/00017

Valnämndens yttrande över Stadsledningskontorets planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2023

Beslut

Valnämnden beslutar

att lämna yttrande enligt valkansliets förslag.

Ärendebeskrivning

Valnämnden har i uppdrag att upprätta förslag till investeringar 2023–2026 enligt beslutade riktlinjer för budget- och investeringsprocess. Valnämnden ska även yttra sig över stadsledningskontorets planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2023.

Beslutsunderlag

Förslag till investeringsbudget 2023 och plan 2024-2026

Valnämndens yttrande över Stadsledningskontorets planeringsdirektiv, budget och investering för 2023

Nya och förändrade investeringar och externförhyrningar

Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv, budget och investeringar 2023.

Beräkning av förslag till nämndsramar för 2023 enligt fastställd modell.

Beredningsansvariga

Tordleif Hansson

Marie Sandström

Beslutet ska skickas till

ksdiarium@umea.se

§ 10

Diarienum: VN-2022/00018

VN: Distribution av partivalsedlar till val- och röstningslokaler, vid val till Riksdag, Kommun och Regionfullmäktige 2022

Beslut

Valnämnden beslutar

att endast distribuera partivalsedlar till val- och röstningslokaler för de partier som uppfyller villkoren i vallagen.

att de partier som deltar i valet men som inte uppfyller villkoren i vallagen själva får lämna sina partivalsedlar till val- och röstningslokaler.

Ärendebeskrivning

De partier som deltar i valen, och har rätt att få sina valsedlar utlagda av Valnämnden, får själva komma och lämna sina namn- eller partivalsedlar på röstmottagningsstället.

Beredningsansvariga

Benny Fransson
Tordleif Hansson

§ 11

Diarienum: VN-2022/00019

Valsedlarnas placering vid val till Riksdag, Kommun och Regionfullmäktige 2022

Beslut

Valnämnden beslutar

att valsedlarna för partivalsedlar ställs i egna valsedelsställ med blanka valsedlar först och sedan i bokstavsordning efter partiets namn från vänster till höger

att valsedlarna för namnvalsedlar ställs i de följande valsedelsställena på samma sätt som partivalsedlar, d v s med blanka valsedlar först och sedan i bokstavsordning från vänster till höger.

att enbart röstmottagare i vallokal och röstningslokal för förtidsröstning får administrera och placera valsedlar i valsedelsställena i enlighet med de nya regler som gäller från valet 2022

Ärendebeskrivning

Umeå kommun använder en annan typ av valsedelsställ än den som valmyndighetens ställningstagande utgår ifrån för att underlätta tillgängligheten till valsedlarna så ett förtydligande fastställs av valnämnden.

Valmyndighetens ställningstagande

Valmyndigheten har inför valet 2022 gjort ett ställningstagande om valsedlarnas ordning i valsedelsställena. I ställningstagandet sägs att för att upprätthålla förtroendet för valsystemet och för att det ska vara lätt för väljaren att orientera sig bland valsedlarna är det befogat att valsedlarna exponeras likformigt på alla röstmottagningsställena i hela landet.

För att underlätta för väljarna och röstmottagarna ska valsedlarna därför stå i valsedelstall. Det ska också vara lätt för röstmottagarna att få en överblick över valsedlarna och kunna hålla ordning bland valsedlarna.

Vid val till riksdag, kommun- och regionfullmäktige gäller följande. Partivalsedlar, dvs. valsedlar med enbart val- och partibeteckning, för de partier som har rätt att få valsedlar upptryckta och utlagda av valnämnden om de begär det ska ställas i ett eget valsedelstall. Partivalsedlarna ska ställas i varsin lodrät rad i ordningen riksdag (gul), kommunfullmäktige (vit) och regionfullmäktige (blå). Valsedlarna ska i varje rad stå i bokstavsordning, efter den partibeteckning under vilken partiet anmält deltagande. Blanka valsedlar ska stå väl synliga nedanför övriga valsedlar i valsedelstället. I de följande valsedelställen ska namnvalsedlar för samtliga partier ställas i samma ordning som ovan, riksdag (gul), kommunfullmäktige (vit) och regionfullmäktige (blå) samt i bokstavsordning efter partibeteckning i varje lodrät rad. Valsedlar för varje typ av val ska alltid börja ställas i en egen rad.

Det är valnämnden i kommunen som är den lokala valmyndigheten och som ansvarar för frågor om val i kommunen. En av dessa frågor är att bestämma ordningen bland valsedlarna i valsedelställen. Det är ett uttalat önskemål från många valnämnder att Valmyndigheten fattar beslut om vilka principer som ska gälla beträffande ordningen i valsedelställen. För att upprätthålla förtroendet för valsystemet och för att det ska vara lätt för väljaren att orientera sig bland valsedlarna är det befogat att valsedlarna exponeras likformigt på alla röstmottagningsställen i hela landet. JO har även i flera beslut uttalat att "alla valsedlar ska tillhandahållas på ett likformigt sätt, på en och samma plats.

Exakt hur det ska ske är en praktisk fråga, men utgångspunkten ska vara att valsedelpresentationen för röstande framstår som likformig".

Utgångspunkten är att det ska vara lätt för väljaren att hitta valsedlarna och lätt för röstmottagarna att hålla ordning bland valsedlarna. För att underlätta för väljarna och röstmottagarna ska valsedlar stå i valsedelstall. Röstmottagarna ska snabbt kunna se om någon valsedel fattas eller om det på annat sätt blivit oordning i valsedelstället. Det skiljer sig mellan kommuner hur många partier som ställer upp i de olika valen vid allmänna

val till kommun- och regionfullmäktige. Det går därför inte att ange den exakta ordningen i valsedelställen men tanken är att valnämnderna genom ställningstagandet får en vägledning om hur de bör tänka när det gäller hur valsedlarna ska exponeras i valsedelställen.

Valsedlarna för varje val ska ställas i varsin lodrät rad i ordningen riksdag (gul), kommunfullmäktige (vit) och regionfullmäktige (blå). Valsedlarna ska stå i bokstavsordning utifrån den partibeteckning under vilken partiet har anmält deltagande i val. Blanka valsedlar ska stå väl synliga nedanför övriga valsedlar i valsedelstället. Utöver det ansvar som valnämnden har för partivalsedlarna ska alla partier behandlas likvärdigt. Likvärdigt innebär att alla partier som deltar i valen ska få sina namnvalsedlar ställda i de följande valsedelställen i bokstavsordning uppifrån och ner utifrån fullständig partibeteckning.

Valsedlarna ska ställas i samma ordning som partivalsedlarna; riksdag (gula valsedlar), kommunfullmäktige (vita) och regionfullmäktige (blåa).

Valsedlar för varje valtyp ska alltid börja ställas i en egen rad.

Beredningsansvariga

Benny Fransson

Marie Sandström

§ 12

Diarienum: VN-2022/00020

**Kvittering av värdeförsändelser vid val till Riksdag,
Kommun och Regionfullmäktige 2022****Beslut**

Valnämnden beslutar

att utse Marie Sandström, Tordleif Hansson, Therese Stellén, Anna Holmstedt, Carina Frohm Larsson, Benny Fransson, Ingela Vedman och Peder Halläng att endast två i förening ta emot och kvittera värdeförsändelser som innehåller förtidsröster.

Ärendebeskrivning

För att få kvittera ut värdeförsändelser som innehåller förtidsröster, krävs ett protokoll från Valnämnden där det framgår vem eller vilka som får kvittera dessa försändelser. Den som kvitterar ut försändelserna ska också kunna legitimera sig.

Beredningsansvariga

Tordleif Hansson

Beslutet ska skickas till

PostNord

§ 13

Diariernr: VN-2022/00021

Rättelse och tillägg i röstlängd, vid val till Riksdag, Kommun och Regionfullmäktige 2022

Beslut

Valnämnden beslutar

att ge behörighet och göra rättelse och tillägg i röstlängden till Marie Sandström, Tordleif Hansson, Benny Fransson och Carina Frohm Larsson var för sig.

Ärendebeskrivning

Om en person anser sig felaktigt utesluten ur röstlängden eller tycker att uppgifterna på röstkortet inte stämmer kan hen begära rättelse i röstlängden hos länsstyrelsen. Denna begäran ska ha kommit in till länsstyrelsen senast 12 dagar före valdagen, det vill säga den 30 augusti 2022. Valmyndigheten har inte tagit fram någon särskild blankett för begäran om rättelse. Det är länsstyrelsen som fattar beslut om eventuell rättelse i röstlängden. De flesta "felen" orsakas av myndighetshantering, till exempel att Skatteverkets folkbokföring inte hunnit föra in ändringar om flytt eller medborgarskap. Rättelser i röstlängden sker med stöd av 5 kap. 6 § vallagen. Om tiden för rättelse enligt vallagen har gått ut finns det möjlighet för länsstyrelsen att rätta med stöd av 36 § förvaltningslagen. Vid behov ska rättelser göras även på valdagen. Länsstyrelsen ansvarar för att väljaren får ett dubblettröstkort med de rättade uppgifterna. Den vallokal som står angiven på det nya röstkortet är väljarens vallokal.

I normalfallet vid en rättelse i röstlängden hinner länsstyrelsen registrera rättelsen i Valid innan röstlängden trycks. Då kommer det framgå av röstlängden vad som rättats. Om länsstyrelsen flyttar en röstberättigad från ett valdistrikt till ett annat läggs hen automatiskt till sist i den tryckta röstlängden för det valdistrikt hen flyttats till. På personens ordningsnummer i den gamla röstlängden noteras det i Valid att personen

har flyttats och till vilket valdistrikt. Om rättelsen inte hinner registreras i Valid innan röstlängden trycks, måste länsstyrelsens beslut föras in i den tryckta röstlängden av valnämnden. Detta ska ske före valdagen eller senast på valdagens morgon, eftersom de personer besluten gäller kan komma att rösta i vallokalen. Länsstyrelsen skickar en kopia av sitt beslut till valnämnden.

Valnämnden kan delegera till en tjänsteperson att göra rättelse i röstlängden, men får inte överlåta åt röstmottagarna att göra rättelserna. Länsstyrelsen får inte uppdra direkt till röstmottagarna att lägga till personer i röstlängden. Utöver de rättelser som länsstyrelsen gör, kan Valmyndigheten lägga till utlandssvenskar i röstlängden. Det är de utlandssvenskar som fallit ur röstlängden, men anmält sig i tid till detta val.

Beredningsansvariga

Tordleif Hansson
Marie Sandström

§ 14

Diarienumr: VN-2022/00023

**Valnämndens yttrande över remiss SOU:2021:96
Säkerhet och tillgänglighet vid val, slutbetänkande
från 2020 års valutredning****Beslut**

Valnämnden beslutar

att lämna remissvar enligt valkansliets förslag.

Ärendebeskrivning

Justitiedepartementet har skickat ut slutbetänkandet från 2020 års valutredning, Säkerhet och tillgänglighet vid val (SOU 2021:96), på remiss.

Slutbetänkandet behandlar frågor som rör ett samordningsansvar för säkerhetsfrågor i valadministrationen, en rutin för samordning och rapportering av incidenter i samband med val, överklagande av val, valobservatörers status, väljargrupper med svårigheter att utnyttja sin rösträtt, väljare med synnedsättning, utlandssvenskar, digitala röstkort, val vid allvarliga fredstida kriser samt rekrytering och utbildning av röstmottagare.

Förslaget till yttrande koncentreras till de punkter där Umeå kommun har en avvikande uppfattning gentemot utredningens förslag.

Valnämndens yttrande

Umeå kommun har genom remiss från Justitiedepartementet fått möjlighet att yttra sig över rubricerad utredning. I detta slutbetänkande från 2020 års valutredning behandlas frågor som rör ett samordningsansvar för säkerhetsfrågor i valadministrationen, en rutin för samordning och rapportering av incidenter i samband med val, överklagande av val, valobservatörers status, väljargrupper med svårigheter att utnyttja sin

rösträtt, väljare med synnedsättning, utlandssvenskar, digitala röstkort, val vid allvarliga fredstida kriser samt rekrytering och utbildning av röstmottagare.

Ett samordningsansvar för säkerhetsfrågor i valadministrationen

Umeå kommun delar utredningens bedömning att avsaknaden av en myndighet med ett utpekat ansvar för samordningen av säkerhetsfrågorna måste ses som en risk i sig. En effektiv samverkan och möjligheten till kunskaps- och informationsutbyte inom valadministrationen bör på ett bra sätt kunna bidra till en hög valsäkerhet. Det är naturligt att det övergripande och sammanhållande ansvaret för säkerhetsfrågorna läggs på den centrala valmyndigheten.

Utredningen menar att utbildningsansvaret i säkerhetsfrågor bör ligga på länsstyrelsen. Vi delar inte den bedömningen. Vi menar i stället att en ordning där den centrala valmyndigheten ansvarar för detta ger en större helhetsförståelse för säkerhetsfrågor i hela valadministrationen och bättre möjligheter till ett enhetligt förfarande vid exempelvis incidentrapportering.

En rutin för incidentrapportering

Det är rimligt att tro att incidenter kan förekomma i alla led i valprocessen. Många incidenter kan komma att inträffa i samband med själva röstningsförfarandet. Därför måste detta även lyftas fram på ett tydligt sätt i valmyndighetens utbildningsmaterial.

När det gäller allmänhetens klagomål, synpunkter och förbättringsförslag så ska dessa naturligtvis hanteras av berörd valmyndighet. På lokal nivå sker det redan idag via röstmottagare direkt i samband med själva röstningsförfarandet eller via kommunens valkansli eller valnämnd.

Att öppna upp för allmänheten att kunna lämna synpunkter anonymt via en digital plattform och därmed krav på skyndsam analys och eventuell åtgärd riskerar att ytterligare belasta valadministrationen.

Valprocessen är decentraliserad, manuell och transparent. Befintliga kontaktvägar för att lämna in klagomål, synpunkter eller förbättringsförslag anonymt tillgodoses via kommunens egna system för klagomål, synpunkter eller förbättringsförslag. Kommunen har som myndighet för övrigt en skyldighet att skyndsamt besvara inkomna ärenden.

En anonym tjänst som föreslås i utredningen medför snarare en risk att förtroendet för valprocessen undergrävs. Erfarenhetsmässigt visar det sig att många ärenden som troligen skulle registreras i denna tjänst grundar sig på okunskap kring hur valet går till. En stor mängd ärenden under den period när den lokala valadministrationen har som mest att göra skulle även medföra en orimligt stor arbetsbelastning.

Väljargrupper som har svårigheter att utnyttja sin rösträtt

Inledningsvis konstaterar Umeå kommun att det är positivt att begreppet tillgänglighet breddas och tydliggörs. Att valdeltagandet skiljer sig åt så mycket som det gör mellan olika grupper i samhället är inte acceptabelt. Arbetet med tillgänglighet berör hela valadministrationen.

De lokala valnämnderna kommer även när det gäller detta att behöva ytterligare stöd i sin utbildning av röstmottagare. Den centrala valmyndighetens ansvar för att ta fram utbildningsmaterial ökar och vi förutsätter därför att myndigheten tilldelas resurser för att kunna fullfölja det uppdraget.

När det gäller lokaler är vår erfarenhet att checklistor kan uppfattas som ganska fyrkantiga i vissa fall när frågorna blir väldigt specifika och ska gälla alla lokaler. Det kan exempelvis saknas en rörelsehinderparkering inom föreskrivet avstånd från lokalens entré men i praktiken går det att ordna under valdagen. Vi menar att det inte betyder att lokalen har bristande tillgänglighet. Vi måste välja lokaler utifrån ett vidare perspektiv än enskilda parametrar i en checklista. Det är även väldigt olika förutsättningar mellan kommunerna. Därför anser vi att förslaget om att varje kommun senast 32 dagar före valdagen ska meddela Valmyndigheten var och när röstmottagning kan ske inom kommunen samt uppgift om lokalernas tillgänglighet ska skrotas.

Umeå kommun vill också poängtera att alla röstnings- och vallokaler ska vara tillgängliga enligt gällande vallag. Det finns inte några undantag från den regeln. I viss mån kan tillgänglighetsperspektivet även speglas på annat sätt, exempelvis via generösa öppettider inom förtidsröstningen.

Inom detta område delar vi utredningens uppfattning och diskussion kring råd och rekommendationer i förhållande till föreskrifter. Alla kommuner har samma ansvar men förutsättningarna är olika. Som så mycket annat är det angeläget att följa upp arbetet med tillgänglighet.

Avslutande kommentarer

Vallagsutredningen delbetänkande och nu dess slutbetänkande speglar det faktum att allt fler och alltmer specialiserade uppgifter läggs på kommunerna i samband med val. Förändringar i omvärlden och regelförändringar i det svenska valsystemet har inneburit att kommunernas ansvar i samband med valets genomförande blir alltmer komplext. Det krävs kunskaper och erfarenheter som inte efterfrågats tidigare.

Alla kommuner, stora som små, har samma regelverk att rätta sig efter. Det ställer ökade krav på samverkan och stöd såväl mellan olika nivåer i valadministrationen som mellan exempelvis kommunerna som har det exekutiva ansvaret att genomföra valet. Det är mycket tydligt att genomförandet av ett val har blivit ett ansvar för hela kommunorganisationen.

Umeå kommun konstaterar i det sammanhanget även att kostnaderna för den lokala valadministrationen att genomföra ett val hela tiden ökar. Som utredningen mycket riktigt påpekar saknas det en bild över hur mycket valen kostar för kommunerna. Vår uppfattning är dock att den andel av kommunens totala kostnader som statsbidragen täcker hela tiden minskar. Vi menar att detta bör lyftas fram i kommande utvärdering efter valet 2022 inför kommande ekonomiska beräkningar.

Avslutningsvis hävdar vi bestämt att väldigt många av de utmaningar som gömmer sig bakom delbetänkandets och slutbetänkandets förslag och bedömningar härrör från det svenska systemet med valsedlar. Det är helt nödvändigt att utvärderingen av 2022 års val även ska innefatta en djupare analys av valsedelssystemet.

Beslutsunderlag

[Säkerhet och tillgänglighet vid val - Regeringen.se](#)

Beredningsansvariga

Tordleif Hansson
Marie Sandström

Valnämndens beslutsordning

Yrkanden

Eric Bergner (C) – redaktionell ändring med ett förtydligande av allmänhetens möjlighet till att lämna in klagomål, synpunkter eller förbättringsförslag anonymt till kommunen

Håkan Johansson (S) – bifall till tjänsteskrivelsens förslag och Eric Bergners yrkande

Propositionsordning som godkänns

Valnämnden beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag med redaktionell ändring enligt Eric Bergners (C) yrkande.

Beslutet ska skickas till

ksdiarium@umea.se

§ 15

Diarienum: VN-2022/00024

Valnämndens sammanträde i augusti 2022

Beslut

Valnämnden beslutar

att flytta nämndens sammanträde från den 11 augusti till den 18 augusti 2022.

Ärendebeskrivning

Valnämnden fattade beslut i november 2021 om sammanträdestider för Valnämnden under 2022. Valnämnden behöver ändra datum för sammanträdet från den 11 augusti till den 18 augusti 2022.

Beredningsansvariga

Marie Sandström

Tordleif Hansson

Beslutet ska skickas till

Valnämndens ledamöter och ersättare

Valkansliet

Kommunikationsavdelningen

Informationsärenden

§ 16

Diariernr: VN-2022/00011

Informationsärenden 17 mars 2022

Beslut

Valnämnden beslutar
att godkänna informationerna

Ärendebeskrivning

Valmyndighetens vägledande ställningstaganden
Val och röstningslokaler
Valnämndens verksamhetslokal
Valnämndens upphandlingar och inköp

Beredningsansvariga

Marie Sandström
Benny Fransson
Peder Halläng